

Študija obravnava vprašanja, ki se nanašajo na vlogo umetnin in predmetov kulturne dediščine, ki so pogosto predmet propagande in nacionalnega prestiža v času vojn in mirovnih pogajanj. Poudarek je na usodi posameznih umetnin, odnesenih iz Pirana oziroma njegovih cerkva, samostanskih objektov in posvetnih ustanov že tekom 19. stoletja, v še večji meri pa junija 1940 ob množični evakuaciji umetnin iz Kopra, Izole in Pirana. S tem sta v monografiji razvidna »odisejada« in današnje nahajališče posameznih umetnin, prizadevanja oziroma zahteve povojnih oblasti za njihovo vrnitev ter nekatera razhajanja italijanske in avstrijske stroke ob ocenah in pogledih na odnos vojskujočih se strani do kulturne dediščine v času prve svetovne vojne in po njej, ter pogledih italijanske in slovenske stroke pri ocenah evakuacije umetnin z obalnega območja, zlasti s Pirana pred in med drugo svetovno vojno. Zaradi še neurejenih razmer na raziskovalnem področju in še nerešenih vprašanj restitucije umetnin je monografija nadvse aktualna in pomembna za razvoj ne samo znanosti in stroke, temveč tudi za širšo javnost in odločevalce.

red. prof. dr. Gorazd Bajc

Pričujoča študija predstavlja rezultat dolgoletnega raziskovanja na področju vprašanj, ki se nanašajo na kulturno dediščino kot predmet nacionalnega prestiža in identitete nekega prostora. V monografiji se avtorja posvečata predvsem množični evakuaciji umetnin iz Kopra, Izole in Pirana v obdobju druge svetovne vojne. Pri tem je natančno predstavljen in poglobljen tako pomen evakuacije umetnin in njihova pot v obdobju druge svetovne vojne ter po njej, kot tudi vse (diplomske) in druge težnje po povračilu predmetov kulturne in arheološke dediščine istrskega prostora. Prav tako se v študiji obravnava tematika restitucije arheoloških predmetov po prvi svetovni vojni in razpadu Habsburške monarhije. Na podlagi številnih dokumentov iz fondov avstrijskih in italijanskih arhivov so v študiji rekonstruirani in predstavljeni tudi dogodki in ozadja bilateralnih sporazumov ter posledice italijanskih restitucijskih zahtevkov prazgodovinskih najdb iz avstrijskih izkopavanj na območju nekdanje cesarsko kraljeve primorske regije. Predstavljene so tudi odgovorne osebnosti in njihovi motivi. Pri tem se posebej izpostavlja problem restitucije kulturne dediščine kot posledice oboroženih konfliktov, ki je bil doslej večinoma neupošteván. Študija predstavlja pomembno nadgradnjo dosedanjih raziskav te problematike ter hkrati poziva širšo javnost in predvsem odgovorne k tehtnem razmisleku, kar gotovo kaže na njeno veliko aktualnost.

doc. dr. Urška Lampe